

Warszawa 09 01 2026

Prof. dr hab. Agnieszka Cieślińska - Kawecka
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani Barbary Komanieckiej
„Dzieciństwo – źródło
kontekstów doświadczania czasu w dziele sztuki.”
Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Sztuk Pięknych,
Dyscyplina: Sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki

Promotor

dr hab. Paweł Bińczycki prof. UR

Promotor pomocniczy

dr hab. Marcin Jachym prof. UR

Koncepcja pracy doktorskiej Pani Barbary Komanieckiej odwołuje się do pojęcia dzieciństwa. Wspomnień z okresu, którego nie do końca pamiętamy, a który ukształtował naszą wrażliwość i postrzeganie świata. Podobno każdy z nas ma własne poczucie czasu i przemijania a jego natura wprowadza nas w zakłopotanie i sprawia, że wymyka się jasnym określeniom. Pani Komaniecka w swoich rozważaniach w rozprawie doktorskiej wyczerpująco i interesująco przeprowadza nas przez meandry rozumienia pojęcia minionego okresu dzieciństwa. Praca doktorska składa się z cyklu 14 grafik pod tytułem „Czarne pokoje”. Grafiki zostały wykonane w technikach wklęsłodrukowych w formacie 50x40 cm i 40x30 cm., powstawały w latach 2023-25. W rozprawie doktorskiej Autorka bardzo wnikliwie analizuje swoje działania artystyczno-formalne. Jej głównym celem jest przekształcanie wspomnień i kodowanie ich w strukturę uniwersalnego obrazu. W myśl tej zasady, przefiltrowane przez pamięć wspomnienia, doznania czy wyobrażenia z dzieciństwa stanowią główną inspirację i materię jej twórczych działań. W przywołanych obrazach eliminuje zbędne informacje, skupiając uwagę na detalach i wrażeniach emocjonalnie zapamiętanej przeszłości. Fragmentaryczne odbicia, przebitki obrazów, reprints tworzą strukturę obrazu w

nastroju poetyckiej logiki pamięci. Jednocześnie kreuje mapę symboli i figur, które mają stać się uniwersalnym językiem obrazu.

Jej prace wpisują się w nurt sztuki współczesnej. Poszukiwania i eksperymenty artystyczne skupione są wokół procesu graficznego a świadomość użytych środków tworzy podstawę dla intelektualnych i egzystencjalnych rozważań artystki. Poruszane przez nią tematy; pamięć, czy podświadomość, dotyczą doświadczenia czasu i własnej tożsamości. We współczesnej filozofii jedno z pojęć czasu *eternalizm*, wyraża pogląd, że przeszłość, teraźniejszość i przyszłość znajdują się w tym samym miejscu, współistnieją ze sobą, niezależnie od ich datowania. Biograficzne odniesienia odwołujące się do miejsc z dzieciństwa i wspomnień, wydają się chwiejnym punktem obserwacyjnym zawieszonym między przeszłością i przyszłością w przestrzennym kontinuum. Jest w tym zabiegu rodzaj twórczej wiwisekcji i osobista refleksja nad istotą życia. Autorka zagląda we wnętrze własnych traum i skrywanych emocji. Wyrazem tych zmagania jest graficzny cykl prac *Czarne pokoje*. Artystka zdaje sobie sprawę, że dzieło w odbiorze poddane jest różnym interpretacjom, dlatego daje szereg wskazówek i narzędzi do odczytania czy raczej odczucia jego sensu. W efekcie końcowym, to odbiorca kontaktuje dzieło ze światem zewnętrznym, rozszyfrowując i interpretując jego wewnętrzne kwalifikacje, dodając w ten sposób swój wkład do aktu tworzenia. Artystyczne poszukiwania doktorantki odnoszą się do konstrukcji archetypicznych wizji dzieciństwa, dzięki którym, jej obrazy mają wymiar uniwersalnych odczuć i doświadczeń temporalnych.

Proces technologiczny z potencjałem matrycy graficznej niesie ze sobą szereg możliwości twórczych, znakomicie wykorzystanych przez Artystkę. Techniki wklęsłodrukowe, ze strukturą kolejnych etapów trawienia, utrwalonych w materii matrycy metalu, dają wyjątkową możliwość tworzenia obrazu jako obiektu rozwijającego się w czasie. W pracach Pani Komanieckiej można zaobserwować umiejętne wykorzystanie tych wartości.

Kolejnym ważnym zagadnieniem w twórczości Pani Barbary Komanieckiej jest metoda kolażu. Podążając za doświadczeniami Maxa Ernsta czy Aby'ego Warburga, Autorka zestawia ze sobą intuicyjnie fragmenty form wyrwanych z dawnych kontekstów, tworząc ich nowe relacje i znaczenia. Upraszcza, eliminuje cechy mniej istotne,

wyróżniając najważniejsze elementy kompozycji. Wyodrębniając w ten sposób istotę swoich wspomnień czy emocji.

W rozprawie doktorskiej wspomina także o doświadczeniu melancholii, żałoby, szczególnej wrażliwości, która prowadzi Autorkę do kolejnego istotnego obszaru: do *czerni* jako medium pamięci. Podkreśla w swojej pracy fascynację twórczością Odilona Redona, którego litografie, podobnie jak prace Pani Barbary Komanieckiej tworzą oniryczne obrazy, zatopione w głębokiej czerni – *nigredo*. Jak pisze Autorka: *„Jego wizje spotykają się z moimi matrycami w tym samym miejscu: w przekonaniu, że ciemność nie jest końcem, lecz początkiem; miejscem, w którym pamięć przechowuje swoje fragmenty i w którym to, co utracone, wciąż trwa.”* Ad1

Bardzo podoba mi się stwierdzenie Pani Komanieckiej, że realizowany cykl prac graficznych jest *„... osobistym gestem oporu wobec zdominowanego przez tempo i nadmiar świata, w którym zapominanie staje się łatwe, szybkie, automatyczne.”* Ad2

W swojej rozprawie doktorskiej Autorka przywołuje także publikacje naukowe Edmunda Husserla i Martina Heideggera, podkreślając znaczenie koncepcji *„żywej terażniejszości”*, pojęcia czasu w perspektywie fenomenologicznej jako wewnętrznej świadomości ludzkiego doświadczenia. Przesłanie filozoficzne, w którym przeszłość i przyszłość łączą się w terażniejszości, stanowi podstawę artystycznej koncepcji Pani Barbary Komanieckiej. W swojej pracy pisemnej z niezwykłą erudycją przeprowadza nas przez szereg zjawisk artystycznych, które były dla niej inspiracją. Twórczość Tadeusza Kantora, Christiana Boltanskiego czy Andrieja Tarkowskiego, kształtowała jej artystyczne wybory. Każdy z wymienionych artystów podejmuje w swoich pracach motyw czasu i dzieciństwa. W rozdziałach rozprawy doktorskiej analizuje także dzieła Waltera Benjamina i Gastona Bachelarda przedstawiając filozoficzne i kulturoznawcze spojrzenie na pojęcie dzieciństwa jako źródła poetyckiej wyobraźni i archetypicznego początku. Autorka przejmując Bachelardowskie pojęcie *„dzieciństwa marzonego”*, kreuje obrazy pełne aluzyjnych poetyckich odniesień wpisując je w uniwersalną strukturę doświadczenia ludzkiego.

Konkluzja

Charakter prac Pani Barbary Komanieckiej jest rezultatem poszukiwań i eksperymentów, ale przede wszystkim konsekwencją nieustannie podejmowanej

pracy nad grafiką, która stała się wewnętrzną koniecznością pogłębiającą rozumienie świata. W jej kreacji artystycznej istotny jest proces twórczy związany z warsztatem graficznym. Pani Barbara Komaniecka bardzo wnikliwie i świadomie konstruuje koncepcję swoich działań artystycznych. Rozprawa doktorska w moim odczuciu jest bardzo interesująca i w sposób wyczerpujący wyjaśnia koncepcję wybranego zagadnienia. Autorka formułuje w niej własne przemyślenia, ukazując badane zjawisko w kontekście przytaczanych pozycji naukowych. Rozpatrując twórczość artystyczną Pani Barbary Komanieckiej uważam, że jej prace sięgają do ważnych i nieprzemijających wartości w sztuce.

Po wnikliwym przeanalizowaniu przedłożonej pracy doktorskiej, stwierdzam, że Pani Barbara Komaniecka spełnia wymagania stawiane osobom kandydującym do nadania stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki. Rozprawa spełnia wymagania art.187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm.).

Jednocześnie biorąc pod uwagę wysokie walory artystyczne i oryginalny aspekt prezentowanych prac, uważam jej twórczość za znaczący głos artysty młodego pokolenia w świecie sztuki. Dlatego pragnę wystąpić o wyróżnienie pracy doktorskiej Pani Barbary Komanieckiej.

Prof. Agnieszka Cieślinska - Kawecka

Barbara Komaniecka „Dzieciństwo-źródło kontekstów doświadczenia czasu w dziele sztuki”
ad1/ str.30; ad 2 /str.46;